

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 13.augusta 2019. godine
Br. Ref.:AGJ 1408/19

PRESUDA

u

slučaju br. KI145/18

Podnositelj

Shehide Muhadri, Murat Muhadri i Sylë Ibrahimë

**Ocena ustavnosti presude AC.br. 530/2016 Apelacionog suda od 18. juna
2018. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Arta Rama-Hajrizi, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Bekim Sejdij, sudija
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Gresa Caka-Nimani, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija i
Nexhmi Rexhepi, sudija

Podnositelj zahteva

1. Zahtev su podneli Shehide Muhadri, Murat Muhadri i Sylë Ibrahimë sa mestom boravišta u selu Muhadžer Babuš, opština Lipljan (u daljem tekstu: podnosioci zahteva), koje zastupa Sabri Kryeziu, advokat iz Lipljana.

Osporena odluka

2. Podnosioci zahteva osporavaju ustavnost presude Ac. br. 530/2016 Apelacionog suda od 18. juna 2018. godine, kojeg su primili 12. jula 2018. godine.

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar zahteva je ocena ustavnosti osporene presude u kojem podnosioci zahteva navode povredu njihovih prava garantovanih članovima 3. i 24. [Jednakost pred zakonom] Ustava, kao i članom 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: Konvencija) povezano sa članom 31. Ustava.

Pravni osnov

4. Zahtev je zasnovan na stavovima 1., i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. [Procesuiranje podnesaka] i 47. [Individualni zahtevi] Zakona o Ustavnom суду Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon) i pravilom 32. [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Kosova (u daljem tekstu: Poslovnik o radu).

Postupak pred Ustavnim sudom

5. Dana 2. oktobra 2018. godine, podnosioci zahteva su podneli zahtev Ustavnom суду Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
6. Dana 9. oktobra 2018. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Bekim Sejdiu za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Gresa Caka-Nimani (predsedavajuća), Bajram Ljatifi i Safet Hoxha (članovi).
7. Dana 26. oktobra 2018. godine, Sud je obavestio podnosioce o registraciji zahteva. Jedna kopija zahteva je prosleđena Apelacionom суду 8. maja 2019. godine.
8. Dana 10. maja 2019. godine, Sud je od Osnovnog суда u Prištini-ogranak u Lipljanu, zatražio dodatne informacije u vezi presuda koje su podnosioci zahteva priložili zahtevu.
9. Dana 22. maja 2019. godine, Osnovni суд u Prištini-ogranak u Lipljanu je obavestio Sud da su presude C.br.164/2003 (25. februara 2003. godine) i C.br.146/2009 (12. novembra 2007. godine) konačne nakon što su potvrđene od strane bivšeg Okružnog суда u Prištini, dok je presuda C.br.98/2010 (21. januara 2014. godine), na koju su se podnosioci zahteva takođe pozvali "*vraćena na ponovno postupanje где се сада води под новим бројем предмета C.br.526/18 и налази се у поступку судског разматрања.*"
10. Dana 19. jula 2019. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno je preporučilo Sudu da proglaši zahtev prihvatljivim i da oceni sadržaj zahteva.

Pregled činjenica

11. Zahtev o kojem je reč, odnosi se na neke nepokretnosti, odnosno katastarske parcele br. 173, 636, 638 i 641, sve upisane u posedovnom listu br. 169 KZ Muhadžer Babuš opština Lipljan. Nepokretnosti, o kojima je reč, su kupljene od opštine Lipljan, od nekoliko privatnih vlasnika (tokom '60-tih godina). Sredstva za njihovu kupovinu obezbedio je Međunarodni fond za izbeglice Organizacije Ujedinjenih nacija, sa sedištem u Ženevi, Švajcarska, u cilju nastanjivanja i integracije izbeglica koji su došli iz Albanije 60-tih godina. Ove nepokretnosti su kasnije date na savesno korišćenje podnosiocima zahteva 1969. godine. Međutim, vlasništvo nad ovim nepokretnostima je, još od tog vremena, ostalo registrovano na ime opštine Lipljan.
12. Dana 25. februara 2009. godine, podnosioci zahteva su podneli tužbeni zahtev Opštinskom sudu u Lipljanu, kojim su tražili utvrđivanje svojine nad gore pomenutim nepokretnostima, sa tvrdnjom da su iste dobili zakonskom državinom od 1969. godine, od opštine Lipljan, na osnovu ugovora Vr.br.248/68, od 17. juna 1968. godine.
13. Dana 16. avgusta 2010. godine, Opštinski sud u Lipljanu je presudom C.br.48/2009, usvojio tužbu podnositelja zahteva i utvrdio je da su isti dobili pravo svojine na osnovu zakonske državine nepokretnosti br. 173, 636, 638 i 641, sve upisane u posedovnom listu br. 169 KZ Muhadžer Babuš. Sud je ovom presudom obavezao tuženu, opštini Lipljan, da podnosiocima zahteva prizna pravo svojine nad pomenutim nepokretnostima i da dozvoli njihovo registrovanje u vlasništvo podnositelja zahteva, u registrima nepokretnosti u opštini Lipljan, katastarska zona Muhadžer Babuš.
14. Prvostepeni sud je u svojoj presudi obrazložio da: "*Na osnovu ovih činjenica, sud, u skladu sa odredbama iz člana 28. stav 4. Zakona o Osnovama svojinsko - pravnih odnosa dolazi do zaključka da su tužioci kao savesni držaoci dobili pravo na vlasništvo nad spornim nepokretnostima opisanim u tački I izreke istekom vremena od 20 godina kao držaoci sa savesnim korišćenjem, i uprkos činjenici da je ova nepokretna imovina upisana u knjigama Katastarskog operatora na ime tužene, pošto se članom 16. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o osnovama svojinsko - pravnih odnosa br. 29 proglašenog u Službenom listu SRJ br. 29/1996 kojom odredbom je izbrisani član 29 navedenog zakona koji je predviđao da nad stvarima u društvenoj svojini ne može da se dobije imovinsko pravo državinom, tako da nakon brisanja ove zakonske odredbe društvena svojina kao i ona privatna su ujednačene u pogledu dobijanja imovinskog prava državinom.*"
15. Neodređenog datuma, opština Lipljan je uložila žalbu Apelacionom суду, zbog suštinskog kršenja odredaba parničnog postupka, pogrešnog i nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog prava.
16. Dana 14. novembra 2014. godine, Apelacioni sud je rešenjem Ac. br. 1855/12 poništo presudu prvostepenog suda i istu je vratio na ponovno suđenje i odlučivanje, sa obrazloženjem da: "...pravna ocena prvostepenog suda da je na osnovu institucije održaja tužilačka strana dobila imovinsko pravo na osnovu člana 28 stav 4 ZOSPOJ, a u vezi sa članom 16 Zakona o Izmenama i dopunama

ovog zakona, ne može biti održiva, iz razloga a i na osnovu odredaba Zakona o Udruženom radu, pravnih pravila građanskog prava i člana 29 ZOSPOJ pravo vlasništva nad društvenom svojinom ne može da se dobije na osnovu sticaja putem zastare.“

17. Dana 11. novembra 2015. godine, Osnovni sud u Prištini-ogranak u Lipljanu je spojio dve tužbe, onu od strane podnositelja zahteva i onu od strane nekoliko drugih tužilaca koji su takođe tražili utvrđivanje svojine gorepomenutih nepokretnosti, i sa samo jedinim predmetom je odlučio da:
- 1) odbije tužbeni zahtev podnositelja zahteva kojim su tražili utvrđivanje svojine nad katastarskim parcelama sa brojem 173, 636, 638 i 641, sve registrovane u KZ Muhadžer Babuš, u posedovnom listu sa brojem 169, uz obrazloženje da: *“Pošto u konkretnom slučaju tužioc Shehide Muhadri, Murat Muhadri i Syle İbrahimović iz sela Muhadžer Babuš nijednim dokazom do okončanja glavne rasprave nisu argumentovali način sticanja vlasništva nad nepokretnostima opisane u izreci ove presude, kao što propisuju gore navedene odredbe, iz ovog razloga sud je odbio tužbeni zahtev tužilaca kao neosnovan i odlučio je kao u tački I izreke ove presude.“*
  - 2) odbije tužbeni zahtev tužilaca A.L., M.L. i A.L., iz Muhadžer Babuš, koji su takođe tražili utvrđivanje svojine nad katastarskim parcelama sa brojem 173, 636, 638 i 641, sve registrovane u KZ Muhadžer Babuš, na osnovu kupoprodajnog ugovora iz 1966. godine, sa tvrdnjom da je njihov predak platio cenu na ime kapare od 1/3 ukupne cene u vezi nepokretnosti o kojoj je reč.
18. Dana 29. decembra 2015 . godine, podnosioci zahteva su, protiv prvostepene presude, uložili žalbu Apelacionom судu zbog suštinskog kršenja odredaba parničnog postupka, pogrešnog i nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog prava. Podnosioci zahteva su posebno zatražili od pomenutog suda da se njihov slučaj tretira slično sa nekim istim slučajevima (nekih drugih porodica) koji su dobili pravo na vlasništvo putem sticaja zastarom.
19. Dana 18. juna 2018. godine, Apelacioni sud je presudom Ac.br.530/2016, odbio, kao neosnovanu, žalbu podnositelja zahteva i potvrdio je presudu C.br.19/2015 Osnovnog suda u Prištini-ogranak u Lipljanu od 11. novembra 2015. godine, sa sledećim obrazloženjem:

“Za dobijane prava svojine na kumulativan način treba da se ispune dva zakonska, uslova: da postoji važeća osnova za dobijanje prava svojine (član 20 gore navedenog zakona), ali osim toga se pravo svojine dobija i upisom u javne knjige nekretnina ili na neki drugi način propisan zakonom (član 33. istog ovog zakona). Iz ovoga proizilazi da osim pravne osnove dobijanja prava svojine treba da postoji i pravni način dobijanja, a u ovom slučaju ne postoji iz činjenice što se nepokretnost još uvek evidentira kao društvena svojina na ime opštine Lipljan.

Drugostepeni sud prihvata ocenu prvostepenog suda, da na osnovu instituta sticaja putem zastare, prvi tužioci nisu mogli da dobiju pravo svojine nad spornom nepokretnošću iako je odredbom člana 16. Zakona o izmenama i dopunama ZOSPOJ „Službeni list SFRJ br. 29 / 26“, koji je stupio na snagu dana 05.07.1996. god., propisano da se briše član 29. ovog zakona, međutim ova odredba ne može da se primeni u ovoj konkretnoj pravnoj stvari nego eventualno ima mogućnosti da se primeni nakon stupanja na snagu ovog zakona, dok u stvari tužilaca ova odredba nije bila na snazi, dok vredi načelo da se u pravno – građanskim odnosima primenjuje zakon koji je bio na snazi u vremenu kada se stvorio pravno – građanski odnos. Po ovim odredbama, uzimajući kao osnovu i odredbe Zakona o Udrženom radu, pravo svojine nad društvenom svojinom u nijednoj okolnosti se ne može steći na osnovu zastare. Iz razloga koji su predstavljeni, sud ocenjuje da prvi tužioci nisu ispunili nijedan od zakonskih uslova kako bi im se priznalo pravo svojine na osnovu sticaja putem zastare i to na osnovu člana 28. ZOSPOJ-a.“

20. Dana 9. avgusta 2018. godine, podnosioci zahteva su podneli predlog Državnom tužilaštvu za podnošenje zahteva za zaštitu zakonitosti Vrhovnom суду protiv presude Apelacionog suda od 18. juna 2018. godine, zbog pogrešne primene materijalnog prava.
21. Dana 27. avgusta 2018. godine, Kancelarija glavnog državnog tužioca je putem obaveštenja KMLC. br. 117/2018, obavestila podnosioce zahteva da nije našla dovoljno osnova da podnese zahtev za zaštitu zakonitosti Vrhovnom суду.
22. Dana 31. avgusta 2018. godine, podnosioci zahteva su Kancelariji glavnog državnog tužioca podneli zahtev za ponovno razmatranje predloga za podnošenje zahteva za zaštitu zakonitosti pozivajući se na diskriminaciju odnosno neravnopravno postupanje.
23. Neodređenog datuma, Kancelariji glavnog državnog tužioca je razmotrila zahtev podnositelja zahteva i obrazložila je: “...ponovo vas obaveštavamo da smo mi utvrdili da nemamo zakonskog osnova da podnesemo ovaj vanredni pravni lek jer se ovaj lek sa naše strane može podneti samo ako se povreda odnosi na teritorijalnu nadležnost, ako je prvostepeni sud doneo presudu bez održavanja glavnog ročišta a imao je obavezu da održi glavno ročište, ako je odlučio o zahtevu čije sporno pitanje je još uvek u toku, ili ako je, u suprotnosti sa zakonom, javnost isključena sa glavnog ročišta ili ako je povređeno materijalno pravo. U konkretnom slučaju na osnovu naših nalaza, ne стоји ni jedan od ovih uslova za podnošenje ovog vanrednog pravnog leka.”

Navodi podnositelja

24. Podnosioci zahteva tvrde da su im redovni sudovi, nepriznavanjem prava svojine nad osporenom nepokretnosti, povredili pravo jednakosti pred zakonom i član 6. Konvencije iz sledećih razloga:

“tužioci su po nacionalnoj pripadnosti AŠKALIJE – manjina, dok iz istog pravnog osnova – kao izbeglice iz Republike Albanije, a istovremeno im je

data na korišćenje nepokretnost (kuća i zemljište), i od strane istog suda je priznato svojinsko pravo porodici F.I. iz sela Muhadžer Babuš, po istom osnovu i od strane istog suda je priznato svojinsko pravo porodici E.M., A.M., A.M., A.M. i F.D. svi iz sela Crni Breg, opština Lipljane, onda porodici Bresa iz Male Gracke o. Lipljane.” Ustavnom суду zajedno sa ovim zahtevom prilažemo i presudu gde je odlučeno o priznavanju vlasništva od strane istog suda za Xh.H. iz sela Muhadžer Babuš, opština Lipljan, gde je slučaj identičan po pitanju kako činjeničnog stanja tako i onog pravnog, sa slučajem tužilaca. I na taj način sud, za identičan slučaj, nije tužiocima priznao pravo na vlasništvo zato što su oni aškalije, dok su u svim drugim slučajevim priznali. Ovim je povredio jednakost pred zakonom.“

25. Kao podršku za svoje navode, podnosioci su zahtevu pridružili i tri presude bivšeg Opštinskog suda u Prištini C. nr. 164/2003, od 25. februara 2003. godine, C. br. 146/2009 od 12. novembra 2007. godine i C. nr. 98/2010 od 21. januara 2014. godine.
26. Na kraju, podnosioci zahteva traže od Suda da preinači presudu C.br.19/2015 Osnovnog suda u Prištini-ogranak u Lipljanu od 11. novembra 2015. godine i da prihvati njihov tužbeni zahtev o priznavanju prava svojine nad osporenim nepokretnostima, ili da se poništi presuda C.br.19/2015 Osnovnog suda u Prištini-ogranak u Lipljanu od 11. novembra 2015. godine i presuda Ac.br.530/2016 Apelacionog suda od 18. juna 2018. godine i stvar vrati na ponovno suđenje.

Prihvatljivost zahteva

27. Sud prvo razmatra da li su podnosioci zahteva ispunili uslove prihvatljivosti utvrđenih Ustavom, dalje preciziranih Zakonom i predviđenih Poslovnikom o radu.
28. U tom smislu, Sud se poziva na stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava koji propisuju:

1. “Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom.

[...].”

29. Sud takođe razmatra da li su podnosioci zahteva ispunili uslove prihvatljivosti, kao što je propisano članovima 47 [Individualni zahtevi], 48. [Tačnost podneska] i 49. [Rokovi] Zakona, koji propisuju:

*Član 47
[Individualni zahtevi]*

“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva“.

Član 48. [Tačnost podneska]

“Podnositelj podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode sumu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnositelj želi da ospori.“

Član 49. [Rokovi]

„Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnositelj primio sudsku odluku... .“

30. Što se tiče ispunjenja gore pomenutih uslova, Sud utvrđuje da su podnosioci zahteva ovlašćena strana; da su iskoristili sva delotvorna pravna sredstva na raspolaganju; precizirali su prava za koja tvrde da su im povređena i konkretni akt javnog organa kojeg osporavaju pred Sudom; kao i da su podneli zahtev u zakonskom roku.
31. Međutim, Sud takođe razmatra da li su podnosioci zahteva ispunili uslove prihvatljivosti određenih pravilom 39. (1) (d) i 39. (2) Poslovnika o radu, koji propisuje:

Pravilo 39. Kriterijum o prihvatljivosti

“(1) Sud može smatrati zahtev prihvatljivim:

[...]

(d) ako zahtev tačno razjašnjava i, adekvatno iznosi činjenice i navode da su prava ili odredbe ustava povređene.

(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnositelj nije dovoljno dokazao i potkreplio tvrdnju.“

32. Sud smatra da zahtev pokreće *prima facie* opravdanu ustavnu tvrdnju dok, on nije očigledno neosnovan u smislu pravila 39. Poslovnika o radu.
33. Stoga, Sud će oceniti osnovanost slučaja razmatrajući navode onako kako su predstavljeni u zahtevu.

Osnovanost zahteva

34. Prvenstveno, Sud podseća da član 53. Ustava obavezuje Ustavni sud da „*Osnovna prava i slobode zagarantovana ovim Ustavom se tumače u saglasnosti sa sudskom odlukom Evropskog suda za ljudska prava.*“
35. U vezi traženih prava od strane podnositelja zahteva, Sud podseća na sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP) koji određuje da : „*Jednu žalbu karakterišu činjenice koje se u njoj navode a ne samo pravni osnov ili argumenti na koje se oslanja*“ (vidi, slučaj ESLJP-a *Štefanica i drugi protiv Rumunije*, presuda od 2. novembra 2010. godine, stav 23).
36. Stoga, Sud će analizirati žalbe podnositelja zahteva, zasnivajući se na navedenim činjenicama i dokazima koji su priloženi zahtevu kako bi odgovorio na navode o povredi prava garantovanih Ustavom i Konvencijom.
37. Sud primećuje da podnosioci zahteva osporavaju presudu Ac. br. 530/2016 Apelacionog suda od 18. juna 2018. godine kojom je potvrđena presuda C. br. 19/2015, Osnovnog suda u Prištini-ogranak u Lipljanu, od 11. novembra 2015. godine. Oni tvrde da su im ove presude povredile njihovo pravo na “jednakost pred zakonom” garantovano članom 24. Ustava i “pravo na pravično suđenje” garantovano članom 6. Konvencije.
38. U vezi ovog slučaja, Sud primećuje da podnosioci zahteva kao glavni navod pred Sudom pokreću pitanje o drugačijem rešavanju njihovog slučaja u odnosu na neke druge identične slučajeve. Podnosioci zahteva ističu da isti sud (aludirajući na bivši Opštinski sud u Lipljanu), je nekim porodicama priznao pravo vlasništva na osnovu sticaja zastarom, dok u njihovom slučaju sudovi nisu uzeli u obzir iste činjenične i pravne okolnosti. Kako bi potkrepili ovaj navod, podnosioci zahteva su priložili zahtevu tri odluke istih sudova za identične slučajeve (vidi stav 25 ove presude).
39. Sud, na osnovu načela supsidijarnosti, odnosno iscrpljivanja delotvornih pravnih sredstava u suštinskom smislu, će oceniti da li je navod podnositelja zahteva, u vezi sa drugačijim tretiranjem slučajeva sa istim činjeničnim i pravnim okolnostima, pokrenut pred redovnim sudovima i da li je rešavan od njihove strane u skladu sa pravom na obrazloženu odluku kako je garantovano članom 31. Ustava i članom 6. Konvencije.
40. S tim u vezi, sud podseća da član 31. Ustava i član 6. Konvencije, određuju:

Član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava

1. „*Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.*“
2. „*Svako ima pravo na nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.*“

Član 6.1 [Pravo na pravično suđenje] Konvencije

1."Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza....svako lice ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom."

Opšta načela o pravu na obrazloženu odluku kako je odvijano sudskom praksom ESLJP-a

41. Sud, pre svega, podseća da garancije koje su sadržane u članu 6. stavu 1. Konvencije uključuju dužnost sudova da obrazlože svoje odluke. Obrazložena sudska odluka pokazuje strankama da je njihov slučaj zaista razmatran (vidi presudu ESLJP-a, *H. protiv Belgije*, zahtev 8950/80, od 30. novembra 1987. godine, stav 53).
42. Sud, takođe, ističe da prema praksi ESLJP-a, član 6. stav 1. obavezuje sudove da obrazlože svoje odluke, međutim ovo se ne može tumačiti na takav način da se od sudova zahteva detaljan odgovor na svaki argument (vidi slučajeve ESLJP-a, *Van de Hurk protiv Holandije*, presuda od 19. aprila 1994. godine; *Garcia Ruiz protiv Španije*, zahtev br. 30544/96, presuda od 21. januara 1999. godine, stav 26; *Jahnke i Lenoble protiv Francuske*, [VV], stav 81).
43. S tim u vezi, ESLJP dodaje da domaći sud ima izvesnu slobodu procene u odabiranju argumenata i prihvatanju dokaza, međutim, on je dužan da opravda svoje radnje obrazlažući razloge za svoje odluke (vidi presudu ESLJP-a *Suominen protiv Finske*, zahtev 37801/97, od 1. jula 2003. godine, stav 36).
44. Takođe, Sud ističe da, u skladu sa praksom ESLJP-a, tokom razmatranja, ako obrazloženje sudske odluke zadovoljava standarde prava na pravično suđenje, okolnosti konkretnog slučaja se moraju uzeti u obzir. Sudska odluka ne može biti bez nijednog obrazloženja niti može obrazloženje biti nejasno. Ovo naročito važi za obrazloženje odluke suda u kojoj su preinačeni pravni stavovi predstavljeni u odluci nižeg suda (vidi slučaj ESLJP-a, *Van de Hurk protiv Holandije*, presuda od 19. aprila 1994. godine, stav 61).
45. Sud želi da naglasi da pojam pravičnog suđenja, shodno praksi ESLJP-a takođe zahteva da se nacionalni sud koji je za svoje odluke dao oskudne razloge, zaista dotakao bitnih pitanja u okviru svoje nadležnosti, te da nije jednostavno i bez dodatnog truda prihvatio zaključke do kojih je došao niži sud. Ovaj zahtev je još važniji u slučaju kada jedna strana u sporu nije imala mogućnosti da usmenim putem izloži svoj slučaj u domaćem postupku (vidi presudu ESLJP-a, *Helle protiv Finske*, zahtev 157/1996/776/977, od 19. decembra 1997. godine, stav 60).
46. Pored ovog, Sud se poziva i na svoju sudsку praksu gde određuje da obrazloženje odluke treba da naglasi odnos između nalaza osnovanosti i razmatranja dokaza s jedne strane i pravnih zaključaka suda s druge strane. Presuda suda će povrediti ustavno načelo zabrane proizvoljnosti u odlučivanju ako dato obrazloženje ne sadrži utvrđene činjenice, zakonske odredbe i logični odnos među njima (Ustavni sud, slučajevi: br. KI72/12, *Veton i Ilfete Haziri*, presuda

od 17. decembra 2012. godine, stav 61; br. KI135/14, *IKK Classic*, presuda od 9. februara 2016. godine, stav 58, i KI96/16 *IKK Classic*, presuda od 8. decembra 2017. godine).

Primena pomenutih načela na pravo na obrazloženu odluku u ovom slučaju

47. Sud podseća da, tokom razmatranja navoda za povredu prava na pravično i nepristrasno suđenje, Sud ocenjuje da li je sudski postupak u njegovoj celini bio pravičan i nepristrasan, onako kako se i zahteva članom 31. Ustava (vidi između ostalog, *mutatis mutandis, Edwards protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 16. decembar 1992. godine, str. 34, Seria A br. 247, i *B. Vidal protiv Belgije*, 22. april 1992. godine, str. 33, serija A br. 235).
48. Kao što je gore pomenuto, Sud će oceniti da li je navod podnositelja zahteva rešavan od strane redovnih sudova na ispravan način i u skladu sa pravom na obrazloženu i razumnu odluku.
49. Na osnovu sisa predmeta, Sud primećuje da su podnosioci zahteva navod za nejednako tretiranje pred redovnim sudovima prvo pokrenuli u Osnovnom суду u Prištini-ogranak u Lipljanu koji je presudom C. br. 19/2015 od 11. novembra 2015. godine, obrazložio da:

”...u konkretnom slučaju je presudio i odlučio na osnovu zakona a ne po sudskoj praksi poštovajući takođe i uputstva Apelacionog suda Kosova.”

50. Sud primećuje da su podnosioci zahteva isti navod pokrenuli i pred Apelacionim sudom gde su na specifičan način u njihovoj žalbi naglasili da:

”...sudu su izneli i konačnu presudu po kojoj je isto pravo stečeno u identičnom slučaju, slično kao izbeglice, u istom selu, međutim sud nije uzeo kao osnov ovu presudu sa obrazloženjem da je odlučio na osnovu zakona a ne na osnovu sudske prakse”.
51. Međutim, Sud primećuje da je Apelacioni sud potvrdio presudu Osnovnog suda u Prištini-ogranak u Lipljanu C. br. 19/2015 od 11. novembra 2015. godine, uopšte ne rešavajući navod podnositelja zahteva u vezi sa odlučivanjem njihovog slučaja shodno sudskoj praksi prvostepenog suda kako je odlučio u slučajevima drugih porodica u identičnim okolnostima
52. Sud primećuje da su podnosioci zahteva isti navod pokrenuli i u zahtevu za zaštitu zakonitosti podnetom Kancelariji glavnog državnog tužioca. Ovaj zahtev im je odbijen uz obrazloženje da ne postoji zakonski osnov za podnošenje ovog vanrednog pravnog leka.
53. S tim u vezi, Sud podseća da pravo na pravično i nepristrasno suđenje koje se garantuje članom 31. Ustava uključuje i pravo na obrazloženu sudsку odluku. Obrazloženje odluke je suštinski element jedne pravične odluke. Druga funkcija obrazložene odluke je da dokaže strankama da su one saslušane i da im pruži mogućnost da istu ospore. U tom smislu, samo davanjem obrazložene odluke

može se ostvariti javni nadzor nad sprovođenjem pravde (vidi presudu Ustavnog suda, slučaj KI72/12, presuda od 17. decembra 2012. godine).

54. Sud ponovo ističe da redovni sudovi nisu obavezni da rešavaju sve navode podnetih od strane podnositaca zahteva. Međutim, oni treba da rešavaju glavne navode koji su suštinski za pitanje koje se razmatra - štaviše, ako su pokrenuti u raznim fazama postupka kao što se desilo u sadašnjem zahtevu (vidi, *mutatis mutandis*, odluke Ustavnog suda: KI135/14, presuda od 8. februara 2016. godine i KI22/16, presuda od 2. maja 2017. godine).
55. Sud ponavlja da pravo na pravično i nepristrasno suđenje, iznad svega, uključuje obavezu sudova da pruže dovoljno obrazloženja za njihove odluke kako u proceduralnom pogledu tako i u materijalnom pogledu (vidi, Ustavni sud, slučaj KI135/14, presuda od 8. februara 2016. godine i slučaj KI22/16, presuda od 2. maja 2017. godine).
56. Sprovođenje ovog načela je ocenjeno od strane Suda, od slučaja do slučaja zavisno od konkretnih okolnosti slučaja, analizirajući da li su osporene sudske odluke ispunile, na dovoljan način, obavezu za obrazlaganje svojih odluka. Mera do koje se primenjuje obaveza za obrazlaganje odluke može da varira u zavisnosti od prirode sudske odluke i mora se odrediti u svetlu okolnosti slučaja (vidi, *Hirvisaari protiv Finske*, presuda ESLJP-a, od 27. septembra 2001. godine, stav 30).
57. Sud ocenjuje da navod podnositaca zahteva, o nejednakom tretiranju pred sudovima, koji je pokrenut pred redovnim sudovima, je bio suštinski i potkrepljen materijalnim dokazima koji je pokrenuo pitanja iz člana 24. Ustava, odnosno pitanje nejednakosti stranaka pred zakonom. Odgovarajuće rešavanje pomenutog navoda od strane redovnih sudova osnažilo be uverenje podnositaca zahteva da su oni na odgovarajući način saslušani, u skladu sa zahtevima iz člana 31. Ustava i člana 6.1. Konvencije.
58. Da je Apelacioni sud rešavao suštinski navod podnositaca zahteva o nejednakom tretiranju od strane prvostepenog suda – bez obzira na odgovor koji bi se dao na ovaj navod (dakle, bez obzira na to da li bi ovaj navod bio prihvaćen kao opravdan ili bi bio odbijen kao neosnovan) tada bi bio ispunjen uslov “saslušane stranke” i odgovarajućeg sprovodenja pravde.
59. Sud ukazuje da nije na Ustavnom суду da ispituje do koje mere su opravdani navodi podnositaca u postupcima pred redovnim sudovima. Međutim, proceduralna pravda zahteva da se suštinskim navodima, pokrenutim od stranaka pred redovnim sudovima, mora dati odgovarajući odgovor – naročito ako se radi o važnim pitanjima kao što je u konkretnom slučaju jednakost pred zakonom. Ovo je naročito značajno za obrazlaganje odluka gde sudovi odlučuju da preinače svoje pravne stavove, naime, kada odstupe od prethodne sudske prakse.
60. Nakon ocene postupaka u celini a posebno čitanja presude Apelacionog suda, Sud utvrđuje da ne rešavanje navoda podnositaca zahteva predstavlja

nepremostiv nedostatak presude i kao rezultat toga nije u skladu sa članom 31. Ustava i članom 6. Konvencije.

61. Sud je upravo utvrdio da je presuda Apelacionog suda od 18. Juna 2018. godine u suprotnosti sa članom 31. Ustava i članom 6. Konvencije. Stoga, Sud smatra nepotrebnim da se u ovoj fazi bavi navodima podnositaca zahteva o povredi prava garantovanih članovima 3. i 24. Ustava i članom 14. Konvencije.
62. U zaključku, Sud nalazi da presuda Ac. br. 530/2016 Apelacionog suda od 18. Juna 2018. godine, kojom je odbijena žalba podnositaca zahteva, nije ispoštovala ustavni standard obrazlaganja sudske odluke. Shodno tome, sud utvrđuje da postoji povreda člana 31. Ustava [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] i člana 6.1. Konvencije [Pravo na pravično suđenje].

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud Republike Kosova, u skladu da članom 113.7 Ustava, članom 20 Zakona, pravilom 59 (1) Poslovnika o radu, na svojoj sednici održanoj dana 19. jula 2018. godine, jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev prihvatljivim;
- II. DA UTVRDI povedu člana 31. 1 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava, a u vezi sa članom 6.1 [Pravo na pravično suđenje] EKLjP-a
- III. DA PROGLASI ništavnom Presudu Apelacionog Suda, Ac. br. 530/2016, od 18. juna 2018. godine, i VRATI istu na ponovno odlučivanje, u skladu sa Presudom suda;
- IV. DA OSTANE posvećen pitanju, u očekivanju izvršenja ovog naloga;
- V. NALAŽE da se Presuda suda KI145/18 dostavi stranama i u skladu sa članom 20.4 Zakona, objavi u Službenom Listu;
- VI. Ova odluka stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Bekim Sejdiu

Predsednica Ustavnog Suda

Arta Rama-Hajrizi

